

ВІДГУК

опонента доктора юридичних наук, професора

Личенко Ірини Олександрівни

на дисертацію Дрозда Сергія Миколайовича

«Фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»

за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження Дрозда Сергія Миколайовича зумовлюється необхідністю належного регулювання та вдосконалення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

Обрана дисертантом тема для дослідження є актуальною та торкається широкого кола питань фінансового права. Протягом останніх років наша держава переживає радикальні, глибокі та масштабні соціально-економічні та політичні перетворення, які у свою чергу свідчать про докорінне оновлення процесу державотворення, що передбачає структурні зміни його державного механізму, оновлення нормативно-правової бази, системи фінансування окремих галузей народного господарства тощо.

Загальновідомо, що корінні зміни правових, економічних та соціальних засад подальшого розвитку держави, як правило тягнуть за собою реформування правоохоронної системи.

Визначальним фактором успішної та головної, результативної діяльності Національної поліції України є її належне фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських.

В Україні брак фінансування та неефективне фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських є вирішальними факторами, які негативно впливають на систему охорони здоров'я поліцейських. Необхідно враховувати, що витрати по реалізації фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських, безпосередньо пов'язані із фіскальною політикою держави, дефіцитом бюджету, державним

боргом тощо. В межах всебічного аналізу нормативної бази, що регулює правовідносини у сфері медичного забезпечення поліцейських, потрібно глибоке дослідження теоретичних основ, практичного досвіду руху фінансів в системі відомчих закладів охорони здоров'я, визначення ролі і фінансово-правового статусу відомчих установ охорони здоров'я, розробка і модернізація основних фінансово-правових принципів ефективного функціонування механізму фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я системи МВС України.

У зв'язку з чим, удосконалення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських – відповідальне та складне завдання для країни, вирішення якого потребує ґрунтовного наукового дослідження.

Аналіз законодавства, наукових джерел, статистичних матеріалів, правозастосовної практики дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі дослідження та вирішення проблематики фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських варто застосовувати якісно нові підходи. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження, що свідчить про його актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів визначається тим, що запропонована наукова робота є однією з перших спроб представити та обґрунтувати комплексне уявлення про сутність та особливості фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських. За результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень та висновків.

Вона також визначається сучасною постановкою проблеми, виявленням та дослідженням нових ідей та тенденцій розвитку відносин, що виникають у сфері фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети та дав змістовні

відповіді на поставлені завдання. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сучасності та можуть бути використані на практиці.

Автором констатовано, що політика стосовно медичного забезпечення поліцейських формується у відповідному середовищі, зокрема у соціальному, фізичному, економічному та політичному. У свою чергу, ключова роль держави у забезпеченні якісно високого рівня медичного забезпечення поліцейських проявляється у таких складових: суспільна відповідальність за здоров'я поліцейських; визначальна роль держави в питаннях захисту і пропаганди здоров'я поліцейських; акцент на профілактиці захворюваності поліцейських; врахування основних соціально-економічних факторів, що впливають на здоров'я поліцейських; комплексний підхід до вирішення проблем охорони здоров'я поліцейських.

Крім цього автор зауважив, що роль фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських проявляється у здійсненні фінансування заходів пов'язаних із: організацією надання закладами охорони здоров'я МВС гарантованої безоплатної медичної допомоги особам, які визначені нормативно-правовими актами МВС України; відбором осіб для проведення медичної реабілітації, санаторно-курортного лікування та оздоровлення; наданням медичної допомоги поліцейським при виконанні службових завдань під час забезпечення публічної безпеки в умовах масових заворушень та в разі проведення масових заходів; забезпеченням контролю за психічним станом здоров'я поліцейських з відповідною корекцією, проведення психопрофілактики та надання психіатричної допомоги; проведенням медичної комісії, лікарської та військово-лікарської експертизи, а також медичного психофізіологічного професійного відбору.

Водночас, автор підкреслює, що у світі для реалізації права на охорону здоров'я, доступу до медичної допомоги та лікування застосовуються декілька моделей фінансово-правового регулювання системи охорони здоров'я. Більшість розвинених країн світу використовують медичне страхування, що є

специфічною формою системи охорони здоров'я. Автор виділяє три види медичного страхування, а саме: державне медичне страхування; приватне медичне страхування; змішане медичне страхування.

В рукописі надається авторська дефініція «медичного забезпечення», під яким автор пропонує розуміти діяльність суб'єктів публічної адміністрації метою якої є якісне, своєчасне та повне оснащення необхідними медичними засобами, устаткуваннями та лікарськими засобами осіб, котрі уповноважені надавати медичну допомогу на різних її рівнях та при різноманітних ступенях важкості.

Дисертантом надається також власне розуміння сутності «медичного забезпечення поліцейських». Так пропонується під медичним забезпеченням поліцейських розуміти діяльність суб'єктів публічної адміністрації у Національній поліції, метою якої є якісне, своєчасне та повне оснащення необхідними медичними засобами, устаткуваннями та лікарськими засобами, поліцейських, котрі уповноважені надавати медичну допомогу на різних її рівнях, при різноманітних ступенях важкості та під час реалізації оперативно-службових завдань.

Як зазначає автор, до структурних елементів механізму фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських варто відносити: норми фінансового та адміністративного права, що закріплюють права та обов'язки суб'єктів, які беруть участь у процесі медичного забезпечення поліцейських; фінансово-правові відносини, що складаються у процесі діяльності суб'єктів по здійсненню медичного забезпечення поліцейських; акти реалізації прав та обов'язків учасників взаємодії, що виражаються у втіленні приписів норм фінансового права у процесі діяльності суб'єктів по здійсненню медичного забезпечення поліцейських.

Значну увагу у дисертації автор присвятив розкриттю правового змісту «фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських». На думку автора це сукупність форм і методів створення та використання фінансових ресурсів для забезпечення потреб поліцейських у медичному

забезпеченні, порядку їх формування та використання, яке в нашій державі представлено у вигляді двох складових: фінансового забезпечення та регулювання. Фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів, від яких медичні заклади системи МВС України мали б змогу не лише функціонувати, але й підвищувати ефективність своєї діяльності.

Досить вдало автором згруповані принципи фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських, зокрема автор їх поділив у такі групи: фундаментальні, характерологічні та інституційні.

Так, до фундаментальних принципів дисертант відносить: верховенства права, законності, прозорості, дотримання прав і свобод людини, об'єктивності, рівності, гуманізму, забезпечення права людини на медичне забезпечення тощо. До характерологічних принципів: комплексності, самостійності, адресності, індивідуальної визначеності, обґрунтованості, міжгалузевості, конкретизації, плановості, пріоритетності міжнародних стандартів медичного забезпечення поліцейських, пріоритетності публічних видатків на фінансове забезпечення поліцейських, принцип фінансової стійкості тощо. До інституційних принципів: відповідальність суб'єкта гарантування медичного забезпечення поліцейських, забезпечення збереження та відновлення здоров'я, цільового та раціонального використання коштів, передбачених на фінансування надання медичних послуг, універсальності та справедливості доступу до необхідних медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій, передбачуваність та спланованість обсягу медичних послуг та лікарських засобів.

Слід вказати, що дисертант, по-перше, не просто акцентує увагу на існуванні зазначених проблем у сфері фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських, але й пропонує досить цікаві пропозиції щодо її вирішення; по-друге, визначає недоліки та переваги відразу кількох альтернативних варіантів вирішення окремого питання; по-третє, формує

власну позицію стосовно даної проблеми, що має комплексний характер, а обґрунтування власної позиції забезпечується в кожному розділі дисертації. Крім цього, автор надає цілу низку чітких пропозицій стосовно необхідності внесення змін до системи законодавства з метою практичної реалізації напрацьованих ним висновків.

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, а також проектів нормативно-правових актів, що стосуються тематики дослідження.

У першу чергу, з позитивного боку слід відмітити надзвичайно чітке та правильне визначення автором роботи об'єкта та предмета дослідження, що на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. У свою чергу, правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило автору зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію реальним внеском в науку фінансового права.

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр як загальних, так і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження, а саме: історико-правовий метод, порівняльно-правовий метод, структурно-функціональний метод, метод системного аналізу, формально-логічний метод, метод прогнозування та адаптації тощо. Усі ці методи автор застосовував у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Дане наукове дослідження містить глибокий аналіз досягнень науковців, які вивчали теоретичні та практичні питання порушені в науковому

дослідженні: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, І. Г. Андрущенко, А. В. Басова, В. М. Бевзенка, Д. М. Бахрая, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, В. В. Галунько, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Т. О. Коломoeць, В. І. Курило, В. К. Колпакова, О. В. Кузьменко, М. В. Лошицького, П. С. Лютікова, С. О. Мосьондза, Н. Р. Нижник, В. В. Сокурeнка, Р. А. Сербина, С. Г. Стеценко, О. Г. Стрельченко, Ю. С. Шемшученка, В. С. Щербини та багатьох інших. Як видно з аналізу цього переліку, під час дослідження автор спирався не лише на праці відомих вчених правників, але також враховував досягнення та напрацювання фахівців у галузі психології, філософії, а також фінансів.

Більше того, в дисертації вивчена та проаналізована періодична література, присвячена даній проблематиці, що свідчить про спробу синтезувати поряд з загальноприйнятими поняттями новітні підходи стосовно удосконалення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

Суттєвою є також емпірична база проведеного дослідження, яку складають положення Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів, що забезпечують фінансово-правове регулювання медичного забезпечення поліцейських, статистичні дані та аналітичні довідки МВС України та Національної Поліції України. Окремо слід відмітити проведене автором опитування та анкетування, у якому взяла участь доволі значна кількість респондентів. При цьому варто наголосити, що дисертантом було обрано в якості респондентів, окрім інших і працівників Департаменту охорони здоров'я та реабілітації МВС України. Такий диференційований підхід дав змогу отримати максимально точні результати та на їх основі сформулювати практичні рекомендації.

Наукова та практична значимість отриманих результатів підтверджена відповідними актами впровадження та полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції спрямовані на подальше вдосконалення законодавства в сфері діяльності

Міністерства внутрішніх справ загалом і Національної поліції України зокрема, розвиток науки фінансового права, підвищення якості медичного забезпечення поліцейських та інших категорій осіб та використовуються: у практичній діяльності – для застосування в роботі Департаменту охорони здоров'я та реабілітації МВС України; в освітньому процесі – для підготовки та проведення лекційних занять із слухачами Інституту підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації Національної академії внутрішніх справ з короткострокового підвищення кваліфікації начальників районних управлінь (відділів) Національної поліції України; у науково-дослідній діяльності – для формування низки пропозицій з удосконалення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських. Результати проведеного дослідження також можуть бути використані у науково-дослідній роботі для подальшого розвитку положень науки фінансового права. З позитивного боку слід відмітити той факт, що практична значимість результатів дослідження підтверджена відповідними актами, які містяться у додатках.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації достатньо повно викладені в анотації та наукових публікаціях. Анотація містить стислий опис основних положень і результатів дослідження і повністю відображає зміст дисертації. Дисертацію, анотацію та наукові публікації оформлено відповідно до встановлених законодавством вимог.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, досить повно викладено в 13 опублікованих автором публікаціях, серед яких 5 статей, що опубліковані у наукових фахових виданнях, 1 стаття – в науковому періодичному виданні іншої держави та 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Їх зміст, викладений у наукових фахових виданнях та оприлюднений на міжнародних науково-практичних конференціях, відповідає тексту дисертації.

Оформлення дисертації Дрозда С.М. відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно

дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою.

Вибрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності, непересіченості, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – підвищення якості фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні.

Разом з тим, аналіз дисертації дає підстави зробити наступні **зауваження та рекомендації**:

По-перше, дисертанту варто було більше уваги приділити документальному оформленню зроблених ним висновків. Зокрема це стосується обґрунтованих ним пропозицій щодо необхідності внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів. Практична значимість проведеного дослідження значно підвищилась, якби автор розробив конкретні пропозиції з даних питань та оформив їх у вигляді проекту про внесення змін до конкретних правових актів.

По-друге, у зв'язку із стрімким поширенням у світі захворювання, викликаного новим типом коронавірусу COVID-19, виникає необхідність у якісному та своєчасному фінансово-правовому регулюванні медичного забезпечення поліцейських. В роботі дисертант взагалі не приділив уваги даній проблематиці.

По-третє, бажано було у дисертації більш детально розкрити чинники, які безпосередньо впливають на ефективність фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

По-четверте, в роботі доцільно було б більше уваги приділити напрямкам вдосконалення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських, а також проблемним аспектам та можливим ризикам у сфері охорони здоров'я в Україні.

По-п'яте, у дисертаційному дослідженні поза увагою автора залишилося також питання організації роботи стосовно медичного забезпечення поліцейських. Вважаємо, що таку роботу необхідно проводити в декілька етапів, зокрема: а) підготовка відповідних методик; б) апробація та доопрацювання підготовлених методик; в) спеціалізована підготовка та навчання кадрового персоналу закладів охорони здоров'я МВС України; г) усунення можливих недоліків та впровадження механізму контролю щодо медичного забезпечення поліцейських.

По-шосте, одним із важливих моментів, які висвітлюються у дисертації є міжнародний досвід країн щодо здійснення фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських. Автором розглядається використання такого досвіду та його імплементації у чинне законодавство. Разом з тим, взаємодія нашої держави з іншими країнами, міжнародними установами та спорідненими структурами інших держав стосовно медичного забезпечення поліцейських залишилася поза увагою автора.

Підсумовуючи викладене, слід підкреслити, що зазначені зауваження вказують у більшій мірі на складність досліджуваної автором проблематики та мають дискусійний характер. Вони суттєво не впливають на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження Дрозда С.М. Дисертація має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які формують нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють підвищенню якості фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, з використанням останніх досягнень науки фінансового права. Всі сформовані в ньому положення та висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації є повністю обґрунтованою та доведеною. Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, зокрема є суттєвим внеском до теорії фінансового права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Таким чином, за своєю актуальністю, рівнем наукового вирішення досліджених проблем, практичним значенням отриманих висновків та пропозицій, їх науковою обґрунтованістю і достовірністю наукове дослідження Дрозда Сергія Миколайовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора

філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Відповідно, Дрозд Сергій Миколайович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент –

**завідувач кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»
доктор юридичних наук, професор**

І.О. Личенко

Підпис засвідчую:

**Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»**

Р. Б. Брилинський